

Отже, за своїм змістом організація діяльності органів внутрішніх справ із здійснення дозвільної системи включає в себе як видачу відповідних дозволів, так і реалізацію комплексу управлінських рішень, які забезпечують повноту обліку об'єктів дозвільної системи, чітке додержання норм та правил виробництва, перевезення, реалізації, функціонування, зберігання та використання предметів і речовин зазначеної категорії.

Література

1. Советское административное право: Учебник / Под ред. Р.С. Павловского. – К.: Вища шк., 1986. – С. 169.
2. Бахрах Д.Н. Административное право: Учебник для вузов. – М.: БЕК, 1996. – С. 157.
3. Витяк Ю.П., Зуй В.В. Адміністративне право України: Конспект лекцій. – Х.: НЮАУ ім. Я. Мудрого, 1996. – С. 66.
4. Советское административное право: Учебник / Под ред. В.М. Манохина. – М., 1977. – С. 186.
5. Коваль Л.В. Адміністративне право: Курс лекцій. – К.: Вентурі, 1996. – С. 90.
6. Словарь иностранных слов. – 19-е изд., стер. – М., 1990. – С. 23.
7. Вандурка О.М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення. – Х.: Основа, 1996. – С. 129-134.

УДК 351.713(477)

Т.О. Мацелик

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮЮЧИХ ОРГАНІВ, ЩО ДІЮТЬ У СФЕРІ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКІВ

Проблема визначення системи органів, які контролюють справляння податків та зборів (обов'язкових платежів), невід'ємно пов'язана з двома концептуальними положеннями. По-перше, які платежі належать до системи надходжень, контроль за якими делегується державою відповідним органам. По-друге, які механізми делегування повноважень закріплюються при цьому, який набір прав та обов'язків складає їх правовий статус. На жаль, чинне законодавство України дуже суперечливо розкриває ці проблеми і використовує декілька понять, які складно та неоднозначно співвідносяться одне з одним. Так, наприклад, Закон України «Про державну податкову службу в Україні» використовує поняття «органи державної податкової служби» [1, ст. 1], Бюджетний кодекс України – термін «органи стягнення» [2, ст. 2], Закон України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами і державними цільовими фондами» – поняття «контролюючі органи» «органи стягнення», «податкові органи» [3, ст. 1]. Поняття «контролюючі органи» включає досить широкий перелік органів, наділених контрольними функціями. Слід зазначити, що право здійснювати контроль за надходженням податків та інших обов'язкових платежів передбачається правовими приписами, що містяться у фундаментальних у сфері оподаткування нормативно-правових актах. Так, згідно з положенням ст. 2 Закону України «Про порядок погашення зобов'язань плат-

ників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» від 21.12.2000 року № 2181 [3] у межах своєї компетенції такими повноваженнями наділені органи державної податкової служби, митні органи, органи Пенсійного фонду України, органи фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування. Однак лише податкові органи, тобто органи державної податкової служби, крім контрольних повноважень у сфері оподаткування, мають власні специфічні повноваження, зумовлені тими завданнями, які перед ними ставить держава.

Органи державної податкової служби здійснюють мобілізацію коштів у формі податкових платежів. Власне, це і є їхнім основним повноваженням, бо саме з цієї метою і створена така спеціалізована структура. Важливою ознакою органу державної податкової служби є його представницький характер, коли, з одного боку, він представляє державу як власника податкових коштів, а з іншого – діє відповідно до своєї компетенції. Вони діють від імені держави і є носіями відповідних повноважень державно-владного характеру.

Державна податкова служба України створена як єдина система управління і контролю за дотриманням податкового законодавства, за правильністю нарахування, повнотою і своєчасністю сплати у відповідний бюджет податків і інших обов'язкових платежів, установлених законодавством. Таким чином, державна податкова служба України – це єдина централізована система органів, яка входить у систему центральних органів державного управління і здійснює контроль за правильністю нарахування, повнотою і своєчасністю сплати податків і інших неподаткових платежів та незалежна у своїй діяльності від інших державних органів.

Митні органи - уповноважені здійснювати контроль за надходженням акцизного збору та податку на додану вартість (з винятком випадків, коли законом обов'язок з їх стягнення або контролю покладається на податкові органи), ввізного та вивізного мита, інших податків і зборів (обов'язкових платежів), які відповідно до законів справляються при ввезенні (пересиланні) товарів і предметів на митну територію України або вивезенні (пересиланні) товарів і предметів з митної території України [11].

Органи Пенсійного фонду України – здійснюють податковий контроль стосовно збору на обов'язкове державне пенсійне страхування.

Пенсійний фонд України є центральним органом виконавчої влади, що здійснює керівництво та управління солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, провадить збір, акумуляцію та облік страхових внесків, призначає пенсії та готує документи для їх виплати, забезпечує своєчасне і в повному обсязі фінансування та виплату пенсій, допомоги на поховання, інших соціальних виплат, які згідно із законодавством здійснюються за рахунок коштів Пенсійного фонду України, здійснює контроль за цільовим використанням коштів Пенсійного фонду України.

Органи фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування – стосовно внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, у межах компетенції цих органів, встановленої законом.

Органи Фонду соціального страхування здійснюють мобілізацію коштів у централізовані фонди держави, контроль за надходженням страхових внесків від осіб, які є обов'язковими страховиками. Дана функція забезпечується обліком обов'язкових і добровільних страховиків; визначенням ставок страхового внеску для різних груп платників, що є диференційованим; дією системи звітності платників з даного платежу. Сплата страхового внеску в даний Фонд може бути як обов'язковою, так і добровільною.

Указом Президента «Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності» від 23.08.1998 року № 817/98 [6, п. 5] контролюючими органами, які мають право проводити різноманітні перевірки фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, визначено органи державної податкової служби України, митні органи, органи державного казначейства та контрольно-ревізійної служби.

Що стосується перспективного законодавства, то в проекті Податкового кодексу України контролюючими органами визначаються лише органи державної податкової служби України та митні органи.

На мою думку, до системи органів, які здійснюють мобілізацію коштів у централізовані фонди, необхідно віднести ще декілька контролюючих органів:

- Органи Міністерства внутрішніх справ.
- Судові органи.
- Органи, які здійснюють реєстрацію актів цивільного стану.
- Органи місцевого самоврядування.

Органи, які здійснюють реєстрацію актів цивільного стану, також здійснюють мобілізацію коштів у централізовані фонди, коли стягують плату (державне мито) за здійснення юридично значущих дій в інтересах платників і видачу їм відповідних документів. Державне мито в цьому разі стягується за здійснення певних актів громадянського стану: реєстрація шлюбу, реєстрація розірвання шлюбу, реєстрація зміни прізвища, ім'я та по батькові, реєстрація повторної зміни прізвища, ім'я і по батькові, не пов'язаного з реєстрацією шлюбу, за видачу свідчення у зв'язку зі зміною, доповненням, виправленням і відновленням записів про реєстрацію цивільного стану, за видачу повторних свідчень про реєстрацію актів громадянського стану.

Органи, які реєструють транспортні засоби (органи Державтоінспекції), забезпечують мобілізацію коштів у централізовані фонди при сплаті податку з власників транспортних засобів відповідно до Закону України «Про податок із власників транспортних засобів і інших самохідних машин і механізмів». При цьому платники податку зобов'язані пред'являти органам, які здійснюють реєстрацію чи перереєстрацію, технічний огляд транспортних засобів, квитанції чи платіжні доручення на сплату податку як за попередній, так і за поточний період [9, п. 9; 10, п. 10].

Органи місцевого самоврядування стягують плату за державну реєстрацію і перереєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності. Для державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності останній надає в орган державної реєстрації пакет документів, серед яких в обов'язковому порядку повинний

бути документ, що засвідчує внесення плати за державну реєстрацію. Кошти, що отримуються від плати за державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності, зараховуються в розмірах 70% – у місцеві бюджети за місцем знаходження суб'єкта; 30% – у державний бюджет.

Отже, досліджуючи систему контролюючих органів, які функціонують у сфері справляння податків, зборів та інших обов'язкових платежів, слід зазначити, що до них мають належати не лише органи, які безпосередньо беруть участь у наповненні бюджетів всіх рівнів, а й органи, яким делеговані повноваження так чи інакше здійснювати контроль за надходженням податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджетів всіх рівнів.

Література

1. Про державну податкову службу в Україні: Закон України від 4.12.1990 року № 509-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 6. – Ст. 38 (з наст. змінами та доп.).
2. Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 37-38. – Ст. 189.
3. Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами: Закон України від 21.12. 2000 року № 2181 // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 10. – Ст. 44.
4. Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 26 червня 1997 року № 400/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 37. – Ст. 237.
5. Про здійснення контролю за сплатою збору на обов'язкове державне пенсійне страхування і збору на обов'язкове соціальне страхування: Закон України від 21 травня 1999 року № 700-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 31. – Ст. 249.
6. Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності: Указ Президента від 23.08.1998 року № 817/98 // www.sta.gov.ua.
7. Про податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 11. – Ст. 150.
8. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 31-32. – Ст. 263.
9. Правила проведення державного технічного огляду автомобілів, автобусів, мототранспорту та причепів: Затв. Постановою КМУ від 26 лютого 1993 року № 141.
10. Правила державної реєстрації та обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів та мотоколясок: Затв. Постановою КМУ від 7.09.1998 року № 1388.
11. Порядок здійснення митними органами контролю за сплатою платником податку – податку на додану вартість та акцизного збору, які справляються при введенні (пересиланні) товарів та інших предметів на митну територію України: Затв. наказом Державної податкової адміністрації України, Державної митної служби України від 16 березня 2001 року № 109/188, зареєстр. у Міністерстві юстиції України 22 березня 2001 року № 2610/5452.